UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Malitia

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

Ne unquam cuiquam miſeram paupertatem animum ro-dentem
Obijcere ſuſtineas, donum immortalium Deorum.

Eurip. in Ione.

Οὐκ ἔστι λύπης ἄλλο φάρμακον βροτοῖς,
Ὡς ἀνδρὸς ἐσθλοῦ καὶ φίλου παραίνεσις.
Ὅστις ταύτῃ τῇ νόσῳ ξυνὼν ἀνὴρ,
Μέθῃ τ' ἐς ταράσσει καὶ γαληνίζει φρένα.
Παρ' αὐτά δ' ἡσθεὶς ὕστερον στένει διπλᾶ.

Nullum eſt aliud hominibus remedium doloris,
Quam boni & amici viri adhortatio.
Solus perturbat & iterum componit animum,
In præſentia gaudens, duplo poſtea dolore afficitur.

Stob. ſerm. 54.

Solitudo ei ſunus eſt, qui malos odio habet.

Publius.

Id agas ne quis tuo te merito oderit.

Idem.

Maleuolus ſemper ſua natura veſcitur.

Idem.

Grauior inimicus qui latet ſub pectore.

Idem.

Maleuolentiam qui vincit hoſtem ſuperat maximum.

Horat.

Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.

Plaut.

Et miſerorum, vt maleuolentes ſint, atque inuideant bonis.

Menander.

Lædens me amicus ab inimico haud diſcrepat.

Ouid.

Turpe, Vir & mulier iuncti modo, protinus hoſtes.

Propert.

Inuidiam quod habet, non ſolet eſſe diu.

¶ Sententiæ Philosophicæ.

Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον.

Nemini calamitatem obieceris: communis enim fortuna eſt, & quid futurum ſit, non liquet. *Iſocr. ad Demon.*

Οἷσιν ἡδονὴν ἔχουσιν αἱ τῶν πέλας ξυμφοραὶ, οὐ ξυνιᾶσι μὲν τὰ τῆς τύχης κοινὰ πᾶσιν, ἀπορέουσι δὲ οἰκίης χαρᾶς.

Quibus infortunia proximorum voluptati ſunt, illi non intelligunt fortunæ caſus omnibus eſſe communes, & propriam gaudendi cauſam non habent. *Democr. Philoſoph.*

Ἀτυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα, κοινὴ γὰρ ἡ τύχη.

Infortunatum ne irriſeris, communis enim fortuna. *Chilo ſapiens.*

Cernuntur autem in iis ægritudinibus & voluptatibus omnibus, quæ ob eas res ſuſcipiuntur, quæ proximè eueniunt: qui enim indignatur, is dolet illorum rebus ſecundis, qui iniuria iis fruuntur: inuidus hunc vincens dolet rebus omnibus: at maleuolus tantum abeſt vt doleat, vt etiam capiat voluptatem. *Ariſt. lib. 2. Ethic.*

Ἐγὼ δ' εἴ τις ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπῳ τύχην προφέρει, παντελῶς ἀνόητον ἡγοῦμαι· γὰρ ὁ τὰ βέλτιστα πράττειν νομίζων καὶ ἀρίστην ἔχειν οἰόμενος, οὐκ οἶδεν εἰ μενεῖ τοιαύτη διαμένει μέχρι τῆς ἑσπέρας πῶς χρὴ περὶ ταύτης λέγειν ἢ ὀνειδίζειν ἑτέρῳ.

Ego illum plane ſtolidum eſſe iudico, qui cum homo ſit, homini fortunam exprobrat. Quomodo enim conuenit de fortuna gloriari, vel eam obijcere alteri, illum qui ipſe neſciat, an ſibi conſtans vel ad veſperum permanſura ſit, quamuis præſentia ſe quam optime, & quam feliciſſime agere putet. *Demoſth. in orat. pro Corona.*

Ἄμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει, ἡδὺ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσοντα, ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι, ἐπισταμένῳ τὸ θεῖον, ὡς ἔστι φθονερόν. καὶ πως βούλομαι καὶ αὐτὸς, καὶ τῶν ἂν κηδόμαι, τὸ μέν τι εὐτυχέειν τῶν πρηγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν, καὶ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα ἐναλλὰξ πρήσσων ἢ εὐτυχέειν τὰ πάντα, οὐδένα γὰρ κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριζος εὐτυχέων τὰ πάντα.

Amaſis Polycrati ita inquit: Mihi quidem feliciter agi cum viro amico meo & hoſpite audire, voluptati eſt: tamen quæ magnæ proſperitates mihi non placent, qui intelligo quam inuidum numen ſit. Quod ad me attinet, malum tum meas ipſius, tum eorum qui mihi curæ ſunt, res nunc proſperas ire, nunc contra, & per varias fortunæ vices æuum traducere, quam in omnibus mihi proſperè cedere. Nullius enim vnquam mentionem audiui, qui vbique ſucceſſus ex animi ſententia habuerit, & tandem male finiens non funditus ſit euerſus. *Herodot. lib. 3. hiſtor.*

Τοῖς μὲν νοσοῦσιν ἰατροὺς, τοῖς δ' ἀτυχοῦσι, φίλους δεῖ παραινεῖν.

Medicos ægrotis, amicos infortunatis conſulere oportet.

At mihi tamen ante quam in prouinciam venirem, redditæ ſunt tuæ literæ: quibus etſi Tarſum proficiſci demonſtrabas, tamen mihi non dubiam ſpem conueniendi mei afferebas: quum interea, credo equidem, maleuoli homines (latè enim hoc patet vitium, & eſt in multis) ſed tamen probabilem materiam nacti ſermonis ignari meæ conſtantiæ, conabantur alienare à te voluntatem meam, qui te forum Tarſi agere, ſtatuere, decernere, multa iudicare dicerent, quum poſſes ſuſpicari iam tibi eſſe ſucceſſum: quæ ne ab iis quidem fieri ſolerent, qui breui tempore ſibi ſucceſſum iri putarent. Horum ego ſermone non mouebar: quin etiam (credas mihi velim) ſi quid tu ageres, leuari me putabam moleſtia: & ex annua prouincia quæ mihi longa videretur, prope iam vndecim menſium prouinciam factam eſſe gaudebam, ſi abſenti mihi vnius menſis labor detractus eſſet. *Cic. lib. 3. epiſt. famil. ad Appium Pulchrum.*

Naturæ ineſt adfectis iniuria erga adficientes continuo maleuolentia. *Procop. de bello Vand. lib. 1.*

Malignitas.

¶ DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

MAlignitas, peruerſa & deprauata voluntas. Græc. *κακοθυμία*. Hebr. *Rabhah*, à verbo *Rabhahh*, malus fuit, malè affectus eſt, incommodauit. Hinc *ῥαίω*, deſtruo, corrumpo. *Rabho*, malus fuit. Dicitur etiam *Reſchahh*, malignitas, improbitas, à *Raſchah*. i. *κακοήθεια*, maledicendi & maleſaciendi ſtudium.

Malignus homo deſcribitur *Iob. 5. v. 12. Pſal. 5. 5. & 15. 4. & 119. 113.* Satan maligni ſpiritus, *Luc. 8. 2.*

¶ Sententiæ Philosophicæ et Histor.

Ad vituperandum ſumus quam ad laudandum procliuiores. *Plut. in Lyſandro.*

Non modo extremæ eſt iniuſtitiæ, videri iuſtum, quum non ſis: ſed ſummæ eſt malignitatis, ſimulando facilitatem & ſimplicitatem iniquiſſimum ſe præbere. *Idem in Moral.*

Nulla tam modeſta felicitas eſt, quæ malignitatis dentes vitare poſſit. At quo ſucceſſu quoſdam fugeris, aut quibus inſulis miſericordiæ permulſeris, non cohibebis ne alienis malis perinde ac bonis ſuis lætentur & geſtiant. Diuites ſunt aliorum iacturis, locupletes calamitatibus, immortales funeribus. Sed illi quatenus alienis incommodis ſuorum adhuc expertes inſultent, optima vindex inſolentia, vanitas humanæ conditionis viderit. *Val. Max. lib. 4. c. 7.*

Homines ſubinde nouis rebus gaudent: proinde facilius inuenias, qui afflictis inſultet, quam qui fortunatis gratuletur. *Pachymer. hiſt. lib. 1.*

¶ Exempla.

Cain maligno oculo contemplans Abelis fratris ſui proſperitatem. *Gen. 4.*

Cham malignè & impiè patri ſuo Noacho inſultans, *Gen. 9.*

Laban malignè procedens cum Iacobo genere ſuo. *Gen. 28. 29. 30.*

Fratres Ioſephi malignitatem multiplicem tum aduerſus eundem, tum aduerſus patrem Iacobum cudunt. *Gen. 37. &c.*

Pharao cum ſuis malignauit in Iſraelitas. *Exod. 1.*

Balaam contra eoſdem. *Num. 22.*

Semei inſultat Dauidi in exilium fugienti. *2. Sam. 16.*

Seba maligno conſilio Miphiboſethum dominum ſuum facultatibus propriis ſpoliat. *2. Sam. 16. & 19.*

Iudas malignè carpit pium Mariæ factum. *Ioan. 12.*

¶ Hieroglyphicum.

Coturnix, ſi quem limpidulæ æquæ fontem inuenerit, ſimul ac biberit, aquam reliquam roſtro pedibusq; corrumpere lutoſamque reddere, puluere etiam in eam ingeſto nititur: ne cuipiam alteri animali ad potum inſeruiat. Hæc maligna Coturnicis natura Ægyptiis argumentum dedit, vt malignum hominem per illam auem notarent. *Ioan. Pierius Valerianus lib. 24. c. 48.*

Vide Inuidia, Liuor.

Malitia. Malum.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

MAlitia, Græce *κακία, ας, ἡ*, & *κακὸς, οῦ, ὁ*, malus dicitur. Hebr. in tit. voces, *Malignitas* explicatæ ſunt.

Malum hic ſumitur pro malo culpæ, non pro malo pœnæ. Vide Etymol. trilingue Lugdun *pag. 452.* Eſt autem malitia mentis atq; animi deprauatio, à tramite veritatis deuia, *ſecund. Ambroſ. in Hexamer.*

Malitia eſt verſuta & fallax ratio nocendi, *ſecund. Cic. lib. 3. de Natur. Deor.* Differt autem malitia à vitioſitate, quod malitia certi cuiuſdam vitii nomen eſt, vitioſitas omnium.

Malum, Græce *κακὸν, οῦ, τὸ*, dicitur. Et nihil eſt aliud, quam boni priuatio, ſicut tenebræ ſunt priuatio luminis, *ſecundum Ioan. Damaſ. lib. 2. c. 4.*

Malum nihil aliud eſt, quam bonum imperfectum, *ſecundum B. Thom. ſecund. ſent. diſt. 34. q. 1.*

Malignitas, Græce *κακία, ας, ἡ*, & *πονηρὸς, οῦ, ὁ*, malignus dicitur. Malignus verò dicitur quaſi malus ignis, id eſt, prauam habens intentionem, *ſecund. B. Thom. ſup. Pſal. 36. princip.* Eſt enim malignus, aſper, difficilis, inuidus, auarus. Hinc malignam vitam, quæ anguſta atque ardua eſt, Virg. *Aditusq; maligni.*

Malignitatem vitæ noſtræ ſimilitudo declarat. Aranea eſt animal debile ac tenuiſſimum, quod tranſeuntibus muſcis quædam retia doloſa contexit: ſic anni illorum, qui ſceleratis operibus de-

diti

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

diti ſunt, inanis & ſubdolis macchinationibus occupantur. *Caß. ſuper illud, Anni eorum ſicut aranea.*

¶ Biblici Loci.

Malitia damnatur, *Rom.*1.29. *Epheſ.*4.31. *Coloſſ.*3.8. *Iac.*1.21. *Pet.*2. *v.*1. malitia hominum multa, *Geneſ.*6.5. malitia omnis auferenda, *Epheſ.*4.31. *Col.* 3.8. malitiæ veteris fermentum, 1.*Cor.*5.8. in malitia derſeuerantes pereunt, 1.*Sam.*12.25. malitia vt pueri efficiamur, ſtudere debemus, 1.*Cor.*14.20.

Malum omne fugiendum, *Pſalm.*34.15. & 37.32. & 119.101.128. *Prouerb.*3.37. *Eſa.*1.16. *Ezech.*18.21. *Amos* 5.15 *Rom.* 12.9. 1.*Ioan.*3.*v.*4. 3.*Ioan.* *v.*11. Malum dicens bonum, punietur. *Eſai.*20. *Malach.* 2.17. *Prou.* 24. *v.*24. Malum pro malo non reddendum, *Prouer.* 17.13 & 20.22. & 24.29. *Rom.*12.14.17. 1.*Cor.*4.12. 2.*Theſſ.*5.15. 1.*Pet.*3.9. Malum bono vincendum, *Rom.*12.20. A malo ita abſtinendum, vt quod bonum eſt facias, *Pſal.*34.15. & 37.27. *Eſa.*1.16.17. & 55.7. *Eph.* 4.28. 1.*Pet.*3.11.

Malum pœnæ, à Deo eſt, *Deut.*32.3. 1.*Reg.*9.9. & 21.29. *Eſa.* 45.7. *Ierem.*11.11. & 32.43. *Baruch.*2.2. *Amos* 3.6 *Ionæ* 3.10. *Mich.*1.12. & 2. *v.*3. Malum culpæ ſumme auerſatur Deus, tantum abeſt, vt eum authorem habeat, *Exodi* 23.7. 2.*Paral.*19.7. *Iudith* 5.21. *Iob* 34.10. *Pſal.* 4. *v.*5.7. & 45.7. *Prou.*15.*v.*8.9. *Sapien.*14.9. *Eccleſ.*15.21. *Oſe.*13.9. *Rom.* 9.14. 2.*Cor.*6.15. *Iac.* 1.13. Malos rectores & Præpoſitos permittit Deus ob peccata populi, 2.*Reg.* 24. *Iob.* 34.30. *Eſa.*29.10. *Ezech.*14.9. *Oſe.*13. *v.*11. 2.*Theſſ.*2.*v.*21. Iubetque obedientiam illis præſtare, *Matth.*23.3. Malorum etiam miniſtrorum opera vtitur Deus, *Matth.*7.22. *Mar.* 9.38. *Luc.*9.49. Mali ſpecies fugienda, 1.*Theſſ.*5.22. Malo conſentire, quam noxium, *Rom.* 1.32. Malorum inuentores miſeri. *Prouerb.*11. *v.*27.

¶ Sententiæ Biblicæ.

Malum culpæ à nobis eſt.

Nemini mandauit Deus impiè agere. *Eccl.*15.

Nemo cum tentatur, dicat: quoniam à Deo tentatur. *Iac.* 1.

Pœnæ à Deo.

Bona & mala, vita & mors, paupertas & honeſtas, à Deo ſunt. *Eccl.*11.

Si erit malum in ciuitate, quod Dominus non fecerit. *Amos.*3.

¶ Patrum Sententiae.

Melius iudicauit Deus de malis benefacere, quam mala nulla eſſe permittere. *Aug. in Ench.*

Malignitas, eſt mala voluntas hominis, cum vltra non poſſit: vel beneficiis grates non referre *idem.*

Malitiæ comes indiuidua eſt miſeria. *in Pſal.*32.

Malitia eſt, per quam moribus deceptoriis veritate palliata vel odium alterius, vel proprium commodum attenditur. *in quadam epiſt.*

Malitia eſt mentis atque animi deprauatio à tramite veritatis deuia, quæ in curioſorum animos frequenter obrepit. *Ambroſ. in hexamer.*

Mala non ſunt, niſi quæ crimine mentem implicant, & conſcientiam ligant. *ibid.*

Sicut ignis amoris mentem erigit: ita ignis malitiæ inuoluit, quia ſpiritus Sanctus cor replet, eleuat, & ardor malitiæ ad inferiora ſemper incuruat. *Greg. ſuper* Ioel.

Mens praua ſemper in laboribus eſt, quia aut molitur mala, quæ inferat, vel metuit ne ſibi ab aliis inferantur: & quicquid contra proximos cogitat, hoc contra ſe cogitari à proximis formidat. *libr.* 11. *Moral.*

Velocius malitiæ parua ſcintilla conſumitur, quam virtutis ignibus coaleſcere poſſimus. Nam & melli plurimo parum abſinthii iniectum, velocem amaritudinem tradit, mellis etiamſi duplum inijciatur abſinthio, non poterit eius obtineri dulcedo. *Nazianz. in apolog.*

Habet malitia currum ſuum rotis quatuor conſiſtentem, ſæuitia, impatientia, audacia, impudentia. Valde enim velox eſt currus iſte ad effundendum ſanguinem, qui nec innocentia ſiſtitur, nec patientia retardatur, nec timore frenatur, nec pudore inhibetur. Trahitur autem duobus pernicibus equis, & ad omnem perniciem paratiſſimis, terrenæ potentiæ & ſeculi pompa. Porro præſident his duobus equis aurigæ duo, timor & liuor. Timor quidem pompam, Liuor potentiam agit. *Bernh. ſuper Cant.*1.

Conſidera huius ſtultitiæ miſtum dolum tyranni: aut enim Herodes credidit ſcripturis aut non. Si non credidit, vt quid ergo interrogabat ſcripturas quas putabat eſſe vaniloquas? Si credidit æſtimans prophetiam eſſe immobilem, quomodo ergo ſperabat illum Regem interficere, quem futurum eſſe dicebant ſcripturæ? Nam ſi prophetiæ credidit, clarum erat ipſum aduerſus impoſſibilia conari. Sed ſi non credidit, tunc nec ſibi timere debuit, nec puero inſidiari. Reſpondit Chryſoſtomus: anima ſemel malignitate capta, ſtultior cunctis efficitur. Tale quippe eſt vitium malignitatis, vt à nullo plerunque impulſa, ſeſe ipſa præcipitet, & ſæpe abſque effectu operis, ærumnoſa & impoſſibilia conetur efficere. *Chryſoſt. ſuper Matth.c.*2.

Coerceri omnino nequit animus praua ſemel voluntate vi[…]tus, quia ſcelus ſapere neſcit, & ira conſilium non habet: ideo Hero[…]des non ſuo conſilio gubernabatur, ſed vinculo diaboli trahebatur. *ibid.*

Sicut ignis quanto amplius ligna ſuſceperit, in maiorem flammam erigitur: ſic anima mala quanto magis veritatem audierit, [...] amplius in malitiam excitatur. *ibid. ſuper Matth.*22.

Ætate minores, malitia pares. Nam pulli ſerpentum ſtatura breuiores ſunt, veneno autem æquales: catuli luporum, etſi venatione nocere non poſſunt, iam tamen in ſanguine gaudent, & morſu [...] lædunt. *ibid.*

Debuerunt Phariſæi timere Saducæorum exemplo, vt ne ſimiliter interrogantes confunderentur: ſed ardens malitia dum ſe [...]tate feſtinat, rei exitum non aſpicit, maleuolentia enim & liuor [...]triunt impudentiam. *ibid.*

Phariſæi apud ſe dicebant, Vnus loquatur pro omnibus, & omnes loquamur per vnum, vt ſi vicerit, omnes videamur victores. Si autem victus fuerit, ſolus videatur confuſus: Ecce ſagacitas [...]tium. *ibid.*

Loquitur apud ſe maligna cogitatio: vſquequo illum talem [...]lero: Conſentire ei comprobor, ſi eum non corripio, conſentiens autem, Deum offendo, corripiam ergo, ne Deum offendam. [...] pro mea, ſed pro Dei iniuria vel vlciſcenda totum facio; imo [...]lum ſibi reſtituam. Proximum enim corripere, & eum caſtigare [...] non eſt proximo nocere, ſed prodeſſe velle. Sic ſæpe apud ſe loquitur cogitatio maligna, excœcauit enim eam malitia ſua. *Hugo [...] de anima.*

Nequitiam veteres definierunt voluntariam eſſe malitiam, [...] quam non caſu incidimus, ſed ſpontanea voluntate verſamur. [...] quam dictus eſt homo malus, quaſi nequaquam, id eſt, nullo tempore aptus. *Caſsiod. ſup. Pſal.*

Malignitatem vitæ noſtræ ſimilitudo declarat. Aranea eſt animal, debile ac tenuiſſimum, quod tranſeuntibus muſcis quaſi retia doloſa contexit: ſic animi illorum, qui ſceleratis operibus [...]tenti ſunt, inanis & ſubdolis machinationibus occupantur. *idem in Pſal.*90.

Malitia eſt ex propoſito & deliberatione, malo cognito proximo conſentire. *Rich. in ep. ad Cor.*

¶ Sententiae Poeticae.

Anthol. Sac. Iac. Billii.

Quum Deus effectum precibus non præſtat iniquis,
Multum concedit, quod nocitura negat.
Errantes voto non vult delinquere facto,
Iratusq; ſinit quod prohibet placidus.
Diſcat felici ſupplex gaudere repulſa,
Incipiatq; animo pellere quod voluit.
Parcentemq; Deum noſcat ſibi, cum ruiturus,
Non exaudiri, ne rueret, meruit.

Sen. Hipp. Act. 2.

Inuenit artes bellicas Mauors nouas,
Et mille formas mortis. Hinc terras cruor
Infecit omnes fuſus, & rubuit mare.
Tunc ſcelera dempto fine per cunctas domos
Iêre: nullum caruit exemplo nefas.
A fratre, frater, dextera nati parens
Cecidit, maritus coniugis ferro iacet,
Perimuntq; fœtus impia matres ſuos.
Taceo nouercas: mitius nil eſt feris.

Idem Oct. Act. 2.

Sed in parentis viſcera intrauit ſua
Deterior ætas, eruit ferrum graue
Aurumq; ſæuas mox & armauit manus.
Partita fines, regna conſtituit, nouas
Exſtruxit vrbes, tecta defendit ſuis
Aliena telis, aut petit præda imminens.

Plaut. Bacch.

Ædepol
Ne tu illorum mores perquam meditate tenes: ſed etiam
Vnum hoc ex ingenio malo malum eueniunt ſuo,
Nulli amici ſunt, inimicos ipſi in ſe omnes habent,
Atque cum fruſtrantur fruſtrari alios ſtolidi exiſtimant.

Plaut. Trin.

Noui ego hoc ſæculum moribus quid ſit: malus bonum malum
Eſſe vult vt ſit ſui ſimilis: turbant miſcent mores mali[…]
pax,
Auarus, inuidus. ſacrū, profanū publicū, priuatū habent,
Hiulca gens, hæc ego doleo, hæc ſunt, quæ excruciant,
Hæc dies noctesq; tibi canto, vt caueas quod manus [...]
queunt
Tangere tantum fas habent, quo manus abſtineant.

Catullus de nuptiis Pelei & Thetidis.

Sed poſtquam tellus ſcelere eſt imbuta nefando,
Iuſtitiamq; omnes cupida de mente fugarunt;

Perſu-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Perfudere manus fraterno ſanguine fratres,
Deſiitit extinctos natus lugere parentes,
Optauit genitor primæuus funera nati,
Liber vt innuptæ potiretur flore nouercæ.
Ignaro mater ſubſternens ſe impia nato,
Impia non verita eſt diuos ſcelerare Penates.
Omnia fanda, nefanda malo permiſta furore,
Iuſtificam nobis mentem auertere Deorum.
Quare nec tales dignantur viſere cœtus,
Nec ſe contingi patiuntur lumine claro.

Iuuenal. 4.

Quid refert igitur, quantis iumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorum vectetur in vmbra,
Iugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix.

Horat. 1. epiſt. 1.

Inuidus, iracundus, iners, vinoſus, amator,
Nemo adeo ferus eſt, vt non miteſcere poſſit,
Si modo culturæ patientem commodet aurem.

Lucan. 1.

Nullus ſemel ore receptus
Pollutas patitur ſanguis manſueſcere fauces.

Boet. 4. 2.

Quos vides ſedere celſo
Solij culmine Reges,
Purpura claros nitente,
Septos triſtibus armis,
Ore toruo comminantes,
Rabie cordis anhelos,
Detrahat ſi quis ſuperbis
Vani tegmina cultus,
Iam videbit intus arctas
Dominos ferre catenas.
Hinc enim libido verſat
Auidis corda venenis:
Hinc flagellat ira mentem
Fluctus turbida tollens,
Mœror aut captos fatigat,
Aut ſpes lubrica torquet.
Ergo, cum caput tot vnum
Cernas ferre tyrannos,
Non facit, quod optat, ipſe
Dominus preſſus iniquis.

Claud. 4. Hon.

Tu licet extremos late dominare per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent,
Si metuis, ſi praua cupis, ſi duceris ira,
Seruitij patiere iugum, tolerabis iniquas
Interius leges, tunc omnia iure tenebis,
Cum poteris rex eſſe tui.

Sen. Med.

Nullum ad nocendum tempus anguſtum eſt malis.

Iuuen. 3.

Quis nunc diligitur, niſi conſcius, & cui feruens
Æſtuat occultis animus, ſemperq; tacendis?
Nil tibi ſe debere putat, nil conferet vnquam
Participem qui te ſecreti fecit honeſti,
Charus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
Accuſare poteſt.

Sen. Hipp.

Sed cur idem, qui tanta Regis,
Sub quo vaſti pondera mundi
Librata ſuos ducunt orbes,
Hominum nimium ſecurus ades.
Non ſollicitus prodeſſe bonis,
Nocuiſſe malis?

Boet. 1. 5.

Omnia certo fine gubernans,
Hominum ſolos reſpuis actus,
Merito rector cohibere modo.
Nam cur tantas lubrica verſat
Fortuna vices, premit inſontes
Debita ſceleri noxia pœna:
At peruerſi reſident celſo
Mores ſolio, ſanctaq; calcant
Iniuſta vice colla nocentes.
Latet obſcuris condita virtus
Clara tenebris, iuſtusq; tulit
Crimen iniqui.
Nil periuria, nil nocet ipſis
Fraus, mendacijs compta colore,
Sed cum libuit viribus vti,
Quos innumeri metuunt populi,
Summos gaudet ſubdere Reges.
O iam miſeras reſpice terras!
Quiſquis rerum fœdera nectis:
Operis tanti pars non vilis
Homines quatimur fortunæ ſale:
Rapidos rector comprime fluctus,
Et quo cœlum Regis immenſum
Firma ſtabiles fœdere terras.

Claud. 1. Ruff.

Sed cum res hominum tanta caligine volui
Adſpicerem lætosq; diu florere nocentes,
Vexariq; pios: rurſus labefacta cadebat
Relligio, cauſæq; viam non ſponte ſequebar
Alterius, vacuo quæ ſemina currere motu
Affirmat, magnumq; nouas per inane figuras
Fortuna, non arte regi, quæ numina ſenſu
Ambiguo vel nulla putat, vel neſcia noſtri,
Abſtulit hunc tandem Rufini pœna tumultum
Abſoluitq; Deos: iam non ad culmina rerum,
Iniuſtos creuiſſe queror: tolluntur in altum,
Vt lapſu maiore ruant.

Plaut. Bacch.

Mali ſunt homines, qui bonis dicunt male.

Plaut. Pen.

Malo benefacere tantundem
Eſt periculum, quantum bono malefacere.

Iuuenal. 13.

Terra malos homines nunc educat.

Ouid. 5. Triſt.

Siue locum ſpecto, locus eſt inamabilis, & quo
Eſſe poteſt toto triſtius orbe nihil:
Siue homines, vix ſunt homines hoc nomine digni,
Quamq; lupi ſæuæ plus feritatis habent.
Non metuunt leges, ſed cedit viribus æquum,
Victaq; pugnaci iura ſub enſe iacent.

Iuuen. Sat. 1.

Nihil erit vlterius, quod noſtris moribus addat
Poſteritas: eadem capient facientq; minores.
Omne in præcipiti vitium ſtetit.

Senec. in Tragœd. 8.

Capienda rebus in malis præceps via eſt.

Ibidem.

Nil ratio & vſus audet in magnis malis.
Tenet horror artus.

Menander.

Ἄγει τὸ θεῖον τοὺς κακοὺς πρὸς τὴν δίκην.
Ducit diuinitas malos ad iudicium.
Θεοῦ δὲ πληγὴν οὐχ ὑπερπηδᾷ βροτός.
Dei autem flagellum non euitas mortalis.
Λήσειν διὰ τέλους μὴ δόκει πονηρὸς ὤν.
Latere vſque in finem ne putes cum ſis malus.
Ὀξὺς Θεοῦ δ᾽ ὀφθαλμὸς εἰς τὸ πάνθ᾽ ὁρᾶν.
Acutus Dei autem oculus ad omnia inſpicienda.
Ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ, κἂν εὐτυχῇ.
Vir malus infelix eſt, etſi felix ſit.
Ἀνδρὸς πονηροῦ φεῦγε συνουσίαν ἀεί.
Viri mali fuge congreſſum ſemper.
Ἀνδρὸς πονηροῦ σπλάγχνον οὐ μαλάσσεται.
Viri mali cor non mitigatur.
Δόλιον δ᾽ ἄνδρα φεῦγε παρ᾽ ὅλον τὸν βίον.
Doloſum virum fuge per totam vitam.
Θεοῦ δ᾽ ὄνειδος τοὺς κακοὺς εὐδαιμονεῖν.
Dei vituperium malos beneficio afficere.
Καὶ ζῶν ὁ φαῦλος, καὶ θανὼν κολάζεται.
Et viuens malus & mortuus punitur.
Κακῷ σὺν ἀνδρὶ μηδ᾽ ὅλως ὁδοιπόρει.
Malo cum viro neque omnino iter facias.
Πονηρὸν ἄνδρα μηδέποτε ποιοῦ φίλον.
Malum virum nunquam facias amicum.
Φασὶν κακίστους οἱ πονηροὶ τοὺς καλούς.
Dicunt peſſimos mali illos, qui ſunt boni.
Ὡς ἔργον εὖ ζῆν ἐν πονηροῖς ἤθεσι.
Quam difficile bene viuere inter malos mores.

Ex primo Epigram.

Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδίκων τίσιν οὐκ ἀποδώσει.
Nullus hominum iniuſtorum pœnam non ſoluet.

❡ Sententiae Biblicae.

Videntur omnia repentina grauiora. Nam præmeditatio futurorum malorum lenit eorum aduentum, quæ venientia longe ante videris. *Cic. 3. Tuſcul.*

Non eſt dubium, quin omnia, quæ mala putantur, ſint improuiſa grauiora. 3. *Tuſcul.*

Inuentor malorum eſt, qui aliquam malam conſuetudinem vel alquod tormentum primus inuenerit. *Cic.*

Malitia præmiis exercetur: vbi ea dempſeris, nemo omnium gratuito malus eſt. *Salluſt. in fragm.*

Ingrata res eſt malitia nacta veniam. *Appia. lib. de bel. Mithrid.*

Publico

Publico decreto bellum gerere, publica malitia quæ ſociorum ſunt auferre, nec quenquam horum authorem punire, inſuper magis ducem ex illis eligere, commiſſorumq; facinorum duces & authores honore afficere, mihi omnis generis malitia refertum eſſe videtur. *Polyb. lib.*4.

Idem ſemper de nobis pronunciare debebimus, malos eſſe nos, (inuitus adijciam) & futuros eſſe. *Senec. de benef. lib.*1. *c.*10.

Vnum malum ſapientiæ eſt turpitudo, quæ introire eo vbi iam virtus honeſtumque eſt, non poteſt. *Idem, lib. quod in ſapientem iniuria non cadat. c.*4.

Inprimis cauendum, ne malum malo curare velis. *Pachymer. hiſtor. lib.* 4.

Malitia ipſa maximam partem veneni ſui bibit, ac venenum quod ſerpentes in alienam perniciem perferunt, ſine ſua continent: non eſt huic ſimile, hoc habentibus peſſimum eſt. *Senec,* 82. *epiſt.*

Malefacere qui vult, nuſquam non inuenit cauſam: maleuolus ſemper ſua natura vtitur. *in Prouerb.*

¶ Apophthegmata.

Thales, quid nocentiſſimum eſſet interrogatus? Malitia, dixit. Nocet enim illa bonis etiam, ſi attigerit. *Stob.*

Socrates. Hominem cui & malitia ſpes dependet, ſimilem illi eſſe dicebat, qui nauim infirmæ anchoræ committit. *Stob. ſerm.*2.

Democritus, Malitia, inquit, res eſt quæ facilè capitur. Nam dum in ſolum lucrum intenta eſt, circumſpecte obuiam ſe quæſtui præbet, & temerè perſuadetur. *Stob. ſerm.* 2. *de malitia.*

Epictetus, Quemadmodum, inquit, viperam, aut aſpidem aut ſcorpium in eburneo vel aureo ſcrinio inſpiciens, non propter materiæ pretium ipſa diligis aut magnifacis tanquam felicia animalia, ſed potius propter naturæ ipſorum exitialem vim abhorres ac deteſtaris: ſic etiam in diuitiis & faſtu fortunæ malitiam videns ineſſe, non ad materiæ ſplendorem obſtupeſce, ſed morum prauitatem contemne. *Stob. ſerm.* 5.

Plato. Ea quæ mala dicuntur, malis bona, iuſtis vero mala eſſe dicebat. Bona rurſus, bonis quidem verè eſſe bona, malis autem mala. *Stob. ſerm.*2.

Dionyſius philoſoph. Res malas ſeu improbas dicebat nunquam in eodem ſtatu manere, ſed ſubinde moueri & in maiorem creſcere petulantiam, nec vllum certum modum aſſequi. *Stobæus eodem ſerm.*

Hiperides, Incipientibus malis obſtruendas eſſe vias dicebat. Nam cum ſemel (inquit) radices egerit, & inueterata fuerit malitia, tanquam congenita ægritudo, difficilis extinctu fit. *Stob. ſermone* 44.

Socrates, Iniuriam, inquit, facere, & non obedire meliori: ſiue Deo, ſiue homini, malum ac turpe eſſe ſcio. Nunquam enim vel metuam, vel fugiam illa, de quibus an bona ſint incertus ſum, magis quàm mala, quæ mala eſſe non dubito. *Plato in apolog. Socratis.*

Democritus, Malum, inquiebat, etiamſi ſolus fueris neque dixeris, neque feceris. Diſce autem te ipſum multo magis quam alios reuereri. *Stob. ſerm.*31.

Pythagoras. Vir malus plus mali patitur afflictus conſcientia, quam ille qui in corpore caſtigatur, & flagris cæditur. *Stobæus ſermone* 24.

Idem, Qui de malis, inquit, pœnas non ſumunt, bonos affici volunt iniuriis. *Stob. ſerm.*44.

Epictetus, Si cupis, inquit, bonus fieri: primum crede, quod malus ſis. *In Enchir. & Stob. ſerm. de virtute.*

Iamblichus dicebat, quemadmodum ſupputato ſatius eſt vti quam ita manere: ſic etiam malo viro mori, quam viuere. *Stobæus ſerm.*44.

Archytas Pythagoreus, Semper, ait, infelicem oportet eſſe malum, ſiue adſit materia, male enim ea vtitur: ſiue ea careat. Sicut cæcus, ſiue lumen habet, & claritatem viſibilem: ſiue in tenebris degat. *Stob. ſerm. de virtute.*

Diogenes, Cum adoleſcentem natura malum lapides in cœlum iactantem videret: Euge, inquit, ſcopum non attinges. Innuit autem, eos cœleſtium bonorum nequaquam hæredes eſſe, qui malitioſam agerent vitam. *Laert. lib.*4.

Idem, Corinthum profectus, ludum ingreſſus eſt, quem ibi Dionyſius regno pulſus aperuerat, audiuitque pueros male canentes. Interim ingreſſus Dionyſius, quoniam putabat Diogenem conſolandi gratia veniſſe, humaniter, inquit, facis Diogenes, hæc eſt rerum humanarum volubilitas. Imo, (inquit Diogenes,) miror te etiamnum viuere, qui tantum malorum in regno patraris, & video nihilo meliorem eſſe ludi magiſtrum quam fuiſti Rex. *Laertius & Eraſm. lib.*3. *apoph.*

Idem, Eunuchus quiſpiam contaminatæ famæ, inſcripſerat ædibus ſuis, μηδὲν εἰσίτω κακόν. Ne quid ingrediatur mali. Id videns Diogenes: Ædium, inquit, dominus qua ingreditur? Eunuchus boni omnis gratia poſuerat titulum, ne quid infelicitatis attingeret domum, id Diogenes detorſit, ad mala animi, quæ ſola vera ma[...] ſunt. *Laert. lib.*6. *Bruſon. lib.*4. *cap.*11.

¶ Similitvdines.

Chryſoſtomi. Sicut aqua ſiue ſalſa ſit, ſiue illa potabilis, [...] plet haurientium, & ſuum fontem, ex quo manat, nequaquam [...] cuum remanere permittit: Sic & nequitia, ſic virtus, vnde pro[...] rit, illum procreatorem primitus illa lætificat, & illa conſum[...] *mil.*1. *ad Hebr.*

Sicut ad Solis radios infirmi oculi non audent aſpicere: [...] tutem malitia contueri non audebit vnquam, ſed dorſo obie[...] cedet, victamque ſe fatebitur. *homil.*12. *in Geneſin.*

Sicut difficile aliquem ſuſpicatur malum, qui ipſe eſt bonus [...] difficile aliquem ſuſpicatur bonum, quia ipſe eſt malus. *In* [...] *Matth. homil.*5.

Malignitas, quemadmodum febricitantes, quando frigid[...] quam expetunt, non futura, ſed præſentia ſolum conſiderant[...] *mil.*49. *in Matth.*

Quicquid non eſt lumen tenebræ eſt: Sic & quicquid bo[...] non eſt, malum eſt. *in cap.*5. *Matth. hom.*11.

Sicut vas quamdiu plenum eſt de aliquo, non recipit ſupe[...] ſur[...] autem vacuum fuerit, recipit omne quod mittitur: [...] mo quamdiu occupatus eſt malis, non recipit bonum, & qu[...] occupatus eſt bonis, non recipit malum. *in cap.*24. *Matthæi* [...] *ita* 10.

Si qui ſponte ſua, mentis oculis conniuentes ad huius lu[...] dio aciem dirigere noluerint, non ex luminis natura in te[...] perſtiterunt, ſed malitia ſua, qui ſponte tanto dono Dei indig[...] reddiderunt. *hom. in Ioan.*

Qui amara bibunt antidota, patienter ferunt quandam p[...] moleſtiam, & tunc ſenſum percipiunt ſoſpitatis. Tale quidd[...] virtus, tale quoque malitia. In iſta prima eſt voluptas, & ſeq[...] gritudo: in illa verò prima eſt mœſtitia, & tunc iucunditas p[...] tur. Sed nihil ſimile eſt cum quis primum contriſtatur, & p[...] gaudio perfruitur, & cum primo gaudetur, poſtea in mœrore[...] cidere: & quomodo hoc? Hic enim timor futuræ triſtitiæ p[...] gaudium deuenuſtat: vt illic nunquam gaudeatur p[...] nunquam triſtitiæ dominetur. Et non in hoc differentia co[...] in alio, quia temporis æqualitas non eſt. Nam malitiæ gau[...] temporale eſt: In ſpiritualibus autem gaudii iucunditas æter[...] *mil.*30. *ad Hebræos.*

Athanaſii. Quemadmodum ſi quis ſerpentem apprehe[...] manu, dumque conatur in alterum proijcere, prorſus ipſe mo[...] tur: aut ſi quis ignem manu tenens, dum vult hoſtem lædere[...] intelligat quod ipſe prorſus exuritur: Sic malitia militat ad[...] eos qui ipſa vtuntur, magiſque lædit eos à quibus habetur, q[...] eos in quos intenditur. *De paſſione Domini.*

Nazianzeni. Malitia natura eſt expedita, & vehemens ad[...] rius inclinatio, torrens per pronum decurrens aut calamus, q[...] ſcintillam & ventum facile ſuccenditur, ſuoque conſumitur ge[...] ne. Ignis enim materiæ fœtus exiſtit, qui & materiam con[...] quemadmodum malitia malos, & cum ſuo abit nutrimento. [...] *rat.*11. *de pace.*

Sicut ſi aridæ quis ſtipulæ ſcintillam ignis inijciat, qui inſupe[...] iam ventis ſpirantibus animetur: Ita velocius malitiæ paru[...] tilla conſumimur, quam virtutis ignibus vel accendi vel coale[...] poſſimus. Nam & melli plurimo cum parum abſynthii inie[...] velocem amaritudinem trahit: mellis verò ſi duplum inijciatur [...] ſynthio, non poterit eius obtineri dulcedo. *in Oratione vndec*[...] *de pace.*

Damaſceni. Nihil eſt malum niſi boni priuatio: ſicut & te[...] bræ, luminis eſt carentia, bonum enim lumen eſt intelligibile, [...] & tenebræ intellectuales ſunt malum. Quod hominibus eſt m[...] hoc Angelis eſt lapſus: poſt lapſum non eſt illis pœnitentiæ locu[...] neque poſt mortem hominibus. *lib.*2. *cap.*4. *Orthodox. fidei.*

D. Auguſtini. Tanquam ſi quiſpiam veneni calicem præpar[...] licui, & oblitus bibat: & tanquam ſi foueam quiſquam fodiat, [...] quam quiſq; inimicus eius in tenebris incidat, & ille oblitus q[...] foderat, ambulans ea via, prius illuc cadat: Ita credite, ita certi [...] te, videte, proſpicite, quia nemo malus non ſibi proprius nocet. [...] enim eſſe putate malitiam, quomodo ignem. Incendere vis al[...] aliud, illud quod amoues, prius ardet: niſi ardeat, non incendi[...] cula eſt; hanc faculam apponis, ne aliquid incendat: nunqu[...] ipſa facula quam apponis, prior ardet, vt aliquid poſſit incende[...] Malitia autem procedit ex te: & quem prius vaſtat, niſi te? Q[...] profundit ramum, lædit: vbi radicem habet, non lædit? Equid[...] dico quod malitia tua vt alteri non noceat, fieri poteſt: Vt a[...] tibi non noceat, fieri non poteſt. *in Pſalmum triceſimum* [...] *tum.*

Hieronymi. Quomodo ciſterna vel acris frigidam fa[...] aquam ſuam: Sic in medio Hieruſalem malitia quæ in ea [...]

omn[...]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

…valorem perdidit vitæ & quæ ſequuntur. *in cap. 6. Hiere-* …

… Vt qui laborant, non affectant haberi vlceroſi, ſed magis … eſſe quam videri: Ita non eſt affectandum, vt videaris ma- … ſed magis abominandum, ne ſis talis, quàm ne videaris. *in mo-* …

Diogenes videns adoleſcentulum quendam in popina, ei pudore … fugienti: Quo interius, inquit, fugeris, hoc magis eris in po- …: Ita vitioſi quo magis abdunt ſeſe intra ſeipſos, hoc magis ſunt … quod ſunt. Foras prodeant oportet, ſi cupiunt effugere ſeipſos. *in moral.*

Optimum vinum, ſi in vas ſordidum & impurum infuſum ſit, … gratiam: Ita bona ſententia ſi à malo viro proficiſcatur, aut ſi … in malum virum inciderit. *in moral.*

… *mala* foris ob pudorem eſt modeſtior, domi ſui ſimilis … Sic malitia apud alios premit ſeſe, in ſomnis aperit. Nam tum … matrem, aut ſororem, aut veneno tollit amicum. *in mora-* …

… Tempeſtas minatur antequàm ſurgat, crepant ædificia … ruant, prænunciat fumus incendium: At ſubita eſt ex … pernicies, & diligentius tegitur, quo propius accedit, *apud* …

… venenum quod ſerpentes ſiue ſua pernicie continent, in a- … effundunt: At malitia maximam ſui veneni partem bibit, … *eundem.*

Vt ſemina bona, ſi in ſolum bonum inciderint, ſimilia origini … eadem humus ſterilis ac paluſtris necat: Sic philoſophiæ …, ſi in bonum aut prauum animum inciderint, *apud eun-* …

Serpens etiam peſtifera, dum frigore torpet, tute tractatur, non … deſit venenum, ſed quod non poſſit explicare: Sic quibuſdam … malitiam vires deſunt, non animus. *apud eundem.*

… Tradunt, in Albania naſci homines glauca oculorum acie, … noctuarum ritu plus noctu quam interdiu cernant: Ita quidam … ſapiunt in rebus facinoroſis, quam in bonis ac præclaris: aut in … potius, quam in egregiis. *lib. 7. cap. 2.*

Vt Baſiliſcus ſibilo fugat omnes ſerpentes: Ita quidam adeo ſunt …, vt alii ad illos collati boni videantur, atque vltro cedant. …

Salamandræ tantus eſt rigor, vt ignem contactum non aliter … glacies extinguat: Ita quidam citius hominem ad torpo- … adduxerint, quam ipſi ad honeſta inflammentur. *Libro decimo,* …

Ineuitabile malum eſt aſpis, niſi natura hebetes addidiſſet ocu- … Ita quidam eſſent peſtilentiſſimi, ſi prauæ cupiditati accederet & …, vt rationem quoque nocendi poſſent excogitare, *libro* 8. …

Delphini, tranquillo mari laſciuientes, flatum qua veniunt … denuntiant: Ita quum exultant improbi, tolluntque ſeſe, … humanarum tempeſtatem inſtare ſignificant. *Libro 18. ca-* …

…, Vultures vnguentorum odore fugantur, ad cadaue- … aduolant: Ita quidam rebus honeſtis abhorrent, ad fœda rapiun- … *in ſimilib.*

Vt apis, amiſſo aculeo, iam nec nocere poteſt exarmata, nec prod- … mellificium: Ita mortales, qui nocere norunt, iidem norunt … *in ſimilib.*

Vt qui hircoſi ſunt, grauius olent, quum ſe vnguentis obleuerint: … eſt nequitiæ fama, ſi eam doctrinæ celebritas reddat ma- … conſpicuam, latiusque traducat in hominum fabulas. *in ſimi-* …

Vt Pyrites gemma non aperit vim igneam, niſi atteras: tum enim …: Ita quorundam malitiam non ſentias, niſi cum illis … conſuetudinem aut commercium habueris, aut non ſentias Philo- … vim, niſi exercueris: Ita ſumma attritu vim attrahendi, & … produnt. *in ſimilib.*

Porphyrus ſerpens venenum habet, ſed quoniam edentulus eſt, ſi- … Ita quidam male cogitant, ſed quod deſit facultas, nemini … *in ſimil.*

…, Frigidus neminem poteſt incalfacere: nec iniquus quen- … ſuo ſermone ad virtutem accendere. *in apoph.* 87.

¶ ADAGIA.

… tragœdos conduxit. ὁ Διεὺς τραγῳδοὺς ἐμισθώσατο.
Vbi quis vltro prodeat quempiam, vnde ſua audiat probra. Lu-cian.

Suo iumento ſibi malum accerſere. *Plaut.*
Qui ipſe ſibi malorum eſt author, ſuo iumento ſibi malum accer- … *dicitur.*

… ſibi hunc iugulo gladio, ſuo telo. *Terent.*
… eum, qui ſuis ipſius dictis reuincitur, aut qui ſuopte inuento … capitur.

Ouidius.

Remigiumq; dedi, quo me fugiturus abires,
Heu patior telis vulnera facta meis.

Suo ipſius laqueo captus eſt.
Metaphora ſumpta ab ijs, qui inſtructis pedicis auibus aut feris inſidias tendunt.

Suo ipſius iudicio periit ſorex.
Donatus admonet, eſſe prouerbium in eos, qui ſuapte voce produntur.

Incidit in foueam, quam fecit.
In Odis Dauidicis: Λάκκον ὤρυξε, καὶ ἀνέσκαψεν αὐτὸν, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο. *Lacum fodit, & aperuit eum, & incidit in foueam, quam fecit.*

Captantes capti ſumus. αἱροῦντες ᾑρήμεθα.
Cum res præpoſtere euenit, vt ipſi circumueniamur ab ijs, quibus conabantur imponere.

In venatu periit. αὐτή τε ἀπώλετο ὑπὸ τῆς ἄγρας. *Lucianus.*
Id eſt: *Et ipſa venatu perijt, hoc eſt, dum adoleſcentem venatur, ſtudetq; irretire, etiam ipſa ſeſe perdidit.*

Hanc technam in teipſum ſtruxiſti.
Eandem ſententiam aliter expreßit Lucianus: Ὥςε σόφισμα κατὰ σαυτοῦ συντέθεικας. *Vtendum erit, cum dolus in alterum excogitatus, in caput authoris recidit.*

Qui inſpuerit cauernam formicarum. ὡς ὁ πτύσας εἰς μυρμηκίαν, οἶδε τάχειαν.
Torqueri poterit in eos, qui multitudinem imbecillium quidem, ſed tamen numeroſam & concordem prouocant.

Ex ipſo boue lora imponere. ἐκ τοῦ βοὸς τοὺς ἱμάντας λαμβάνειν.
Qui lædunt quempiam, ab ipſo, quem lædunt, accipiunt.

Talia gignit bellum. τοιαῦθ' ὁ τλήμων πόλεμος ἐξεργάζεται.
Docet hic Senarius, è diſsidijs eorum qui rempublicam adminiſtrant multa gigni abſurda. Id translatum ad priuatam diſcordiam, pluſculum habebit gratiæ.

Securim inijcere. *Cicero.*
Dicuntur qui vehementer lædunt ac vulnerant.

Sibi parat malum, qui alteri parat. αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων.
Nemo poteſt alterum iniuria afficere, niſi primo lædat ſeipſum, qui alium fraudat pecunia, ſeipſum ſpoliat bona mente, grauius ſeipſum lædit, quam alterum. Ariſtot.

Chius dominum emit. Χῖος δεσπότην ὠνήσατο.
In eos quadrabit, qui ſibiipſis malum accerſunt. Athen.

Mala attrahens ad ſe, vt cæcias nubes. κακὰ ἐφ' αὑτὸν ἕλκων, ὡς ὁ καικίας νέφος.
In eos, qui ſibiipſis litium ac negotiorum materiam pariunt, accerſuntq; Er heiſchet die Schläge/ wie ein Pferdt ſein Futter.

Ne quid ſuo ſuat capiti. *Terent. in Phorm.*
Pro eo quod eſt, ne quid mali ſibi conciliet. Mache dir nit eine Ruthe vber deinen eigen Rucken.

In cœlum expuis. εἰς οὐρανὸν πτύεις.
Id eſt: Facis, quod in tuum ipſius recidat caput: aut, obloqueris his qui te facile poſſunt lædere. Confine illi: Aduerſus ſtimulum calcitrare.

Spontanea moleſtia.
Celebratur inter Græcos cum primis bellus & elegans trimeter:

Αὐθαίρετος λύπ' ἐςὶν ἡ τέκνων σπορά.
Id eſt:
Vltroneus dolor eſt parare liberos.

Dici non poteſt, quantum & quam moleſtum negotium ſit, educare liberos: præſertim cum adeo pauci ſint, qui parentum officio reſpondeant.

In tuum ipſius malum lunam deducis. ἐπὶ σαυτῷ τὴν σελήνην καθέλκεις.
Dicebatur de ijs, qui ſuis ipſorum artibus ſibi malum accerſerent. Du ſpeyeſt in deinen eygen Buſen.

Lunam detrahere. τὴν σελήνην κατασπᾶν.
Conſueuit dici de eo, cui res vehementer aduerſa videretur.

Atlas cœlum. Ἄτλας τὸν οὐρανόν.
Subaudiendum ſuſcepit. Dici ſolitum de his, qui ſeſe magnis & moleſtis inuoluunt negotijs ipſiq; ſibi malum accerſunt.

Accerſitum malum, ἐπισπαςὸν κακόν.
Accerſitum malum dicitur, cuius ipſe tibi cauſam præbueris.

Coruus ſerpentem. κόραξ τὸν ὄφιν.
Vbi quis ſuo ipſius inuentu perit. Torquere licebit in hominem ob edacitatem periclitantem.

Bis interimitur, qui ſuis armis perit.
Magis dolent incommoda, quibus ipſi dedimus occaſionem.

Colubrum in ſinu fouere. ὄφιν ἐν τῷ κόλπῳ θάλπειν.
Dicitur, qui complectitur amore, ſtudioque perſequitur ingratum.

Hoſtis domeſticus. οἴκοθεν τὸν πολέμιον ἔχειν.
Vbi malum non aliunde proficiſcitur, ſed ex nobis ipſis naſcitur.

Capra gladium. αἲξ μάχαιραν.
Subaudi, reperit. In eos dicitur, qui ipſi repetiunt, quo pereant. Die Geyß ſuchet das Meſſer.

Pyrauſtæ gaudes gaudium. χαρὰν Πυραύςου χαίρεις.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De momentanea fluxaque voluptate. In eos, qui ſibiipſis exitium accerſunt.

Prudens in flammam mitto manum.

Hieronymus vſurpat pro eo, quod eſt, ſciens expono me diſcrimini, maliſq; obijcio.

Calidum prandium comediſti. *Plaut.*

Id eſt: Feciſti quod tibi magno malo ſit futurum.

Malum conſilium.

Malum conſilium conſultori peßimum. In eos, in quorum caput recidit, quod alijs perperam conſuluerunt.

Heſiodus.

Οἱ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων,
Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.
Ipſe ſibi nocet is, alium qui lædere quærit,
Conſultum male conſultori peßima res eſt.

Wer einem andern ein Grube machet / der fället gewöhnlich ſelbſt darein. Et quod Hebræus Sapiens habet: Wer den Stein in die Höhe wirfft / dem fällt er gern auff den Kopff.

Camelus deſiderans cornua, etiam aures perdidit. ἡ κάμηλος ἐπιθυμήσασα κεράτων, καὶ τὰ ὦτα προσαπώλεσεν.

Conueniet in eos, qui dum peregrina ſectantur, ne ſua quidem tuentur.

Sibi malum reperit,

In eum, qui ſuo læditur inuento, quadrabit illud Homeri ex Odyſſ. φ.

Οἱ αὐτῷ πρώτῳ κακὸν εὕρετο οἰνοβαρείων.
Qui ſibi perniciem vel primum reperit ipſe
Vino victus.

Dictum eſt de Eurytione, qui primus inuenit vſum vini, peremptus a Lapithis.

Ipſe ſibi perniciem accerſiuit.

In eum, qui ſibi pertinaciter accerſiuit malum, cui veluti fato deſtinatus ſit, congruet illud Homeri:

Τὸν δ' ἄγε μοῖρα κακὴ θανάτοιο τέλος δέ.

Id eſt,

Iſtum mortis in exitium mala Parca *trahebat.*

Cœno puram aquam turbans, nunquam inuenies potum. βορβόρῳ ὕδωρ λαμπρὸν μιαίνων οὔποτε εὑρήσεις ποτόν.

Dici ſolitum, vbi quis ea, quæ ſunt per ſe pulcherrima, contaminat, admixtis ijs, quæ ſunt turpißima.

Bellerophontis literas. Βελλεροφόντης τὰ γράμματα.

Subaudiendum, adfert, aut aliud aliquod. Locus erit huic prouerbio, cum quis literas velut commendatitias perfert, quæ contra ipſum ſint ſcriptæ.

Aue luporum catulos.

In eos, qui læduntur ab ijs de quibus bene meriti ſint, aut in ingrato.

Phoci conuiuium. Φώκου ἔρανος.

Dictitari conſuetum, vbi quis ſuo male conuiuas acciperet.

Puer glaciem. ὁ παῖς κρύσταλλον.

Dicebatur in eos, qui cum quippiam retinere non poßint, nolunt tamen amittere. Zenodot.

Turdus ipſe ſibi malum cacat. κίχλα χέζει αὐτῇ κακόν.

In eos, qui ſibiipſis miniſtrant exitij cauſam.

Tute hoc intriſti, tibi omne eſt exedendum.

Verba ſunt Phormionis *paraſyti, qui, quoniam fuerit author conſilij de ducenda puella, æquum eſſe putat, vt ſuo periculo rem item expediat.*

Faber compedes, quas fecit, ipſe geſtet. *Auſonius.*

Competit in eos, qui ſibiipſis authores ſunt malorum. Vulgo dicũt: Flagellum ipſe parauit, quo vapularet. Er hat jhm eine Ruthe vber ſeinen eygen Rucken gebunden.

Ipſe ſibi mali fontem reperit, αὐτὸς εὗρε τοῦ κακοῦ πηγήν.

Hoc eſt: Ipſe ſibi malorum author & cauſa eſt.

Bos aduerſus ſeipſum puluerem mouet. βοῦς ἐφ' ἑαυτῷ κονίεται.

Vbi quis ad ſuum ipſius malum volens lubensq; ducitur. Nam boues facile ſe præbent vinciendos.

Echinus partum differt. Ἐχῖνος τὸν τόκον ἀναβάλλει.

De ijs, qui prorogarent quippiam ſuo malo.

Noſtris ipſorum alis capimur. τοῖς αὐτῶν πτεροῖς ἁλισκόμεθα. *Athenæus.*

Conueniet in eos, qui ipſi præbent occaſionem ſui mali.

Capra contra ſeſe cornua. ἡ αἲξ καθ' ἑαυτῆς τὰ κέρατα.

Ab apologo natum. Capra quopiam, cum eſſet iaculo vulnerata, circumſpectans, vndenam id mali ſibi adueniſſet arcum contemplans caprinis cornibus compactum, dixit ad hunc modum: In meam ipſius perniciem produxi cornua.

Carpathius leporem. ὁ Καρπάθιος τὸν λαγών.

Dicebatur in eos, qui ſibi rem noxiam accerſerent. Ariſt.

Calidam veruti partem. τὸ θερμὸν τοῦ ὀβελοῦ.

Subaudiendum arripuit. Vbi quis per imperitiam negocij ea parte rem aggreditur, qua minime tutum fuerat aggredi.

Cornix ſcorpium. κορώνη τὸν σκορπίον.

Subaudiendum, rapuit: Quadrat in hos, qui parant eos lædere: vnde tantundem mali ſint viciſsim accepturi.

Cornutam beſtiam petis. *Plaut.*

Qui illum laceßit, qui paratus ſit retaliare iniuriam.

Cicadam ala corripuiſti. τέττιγα πτεροῦ συνείληφας.

Cicada ſi preſſeris alas, vehementius etiam perſtrepit: ita ne quis hominem poetam ſibi faciat inimicum. Horat. Genus irritabile vatum, dixit.

Irritare crabrones. τὰς σφηκιὰς ἐρεθίζειν.

Id dictum eſt a Poeta *in mulierum ingenium: quibus* [illegible] *pugnes, magis prouoces.*

Octipedem excitas. ὀκτώπουν ἀνεγείρεις.

Nimirum ſcorpium, quem non niſi tuo periculo, ſuſcites.

Anagyrum commoues. Ἀνάγυρον κινεῖς.

In eos, qui ſibiipſis malorum authores eſſent. Ariſtophan.

Suem irritat. ὗν ὀρίνει.

In auidum rixarum dicebatur. Sus enim agreſtis prouocata petit eum, a quo prouocatus eſt.

Leonem ſtimulas, τὸν λέοντα νύττεις.

Id eſt: Leonem pungis ſeu vellicas. De his qui potentem [illegible] *in ſuorum ipſorum exitium prouocant.*

Ipſa olera olla legit. *Catullus.*

In eos quadrabit, qui ſuum ipſorum vitium in alud [illegible] *reijciunt: aut, qui ſic ad ſcelus aliquod, quaſi facti ſunt,* [illegible] *ſint non peccare.*

Fontibus apros. Floribus Auſtrum.

Vbi quis optat nocitura. Virgilius:

Eheu! quid volui miſero mihi? floribus Auſtrum,
Perditus, & liquidis immiſi fontibus apros.

Nam Auſter ventus floribus inimiciſsimus eſt.

Leonem radere. Λέοντα ξυρεῖν.

Dicuntur, qui feroces & præpotentes arte tractant & [illegible] *magno ſuo periculo.*

Nemo læditur niſi à ſeipſo. *Diogen.*

Nemini fit iniuria, ſi eam exiſtimet ad ſe non pertinere.

Arcadiam me poſtulas. Ἀρκαδίαν μ' αἰτεῖς. *idem.*

Quadrat vel in magna, vel inutilia petentem. Herodotus [illegible] *primo.*

Ipſi teſtudines edite, qui cepiſtis. αὐτοὶ χελώνας ἐσθίετ', [illegible] λετε.

Qui prendidiſtis, ijdem edite teſtudines. In eos dicitur, qui [illegible] *quam inconſulte quippiam adorti ſunt, alienum* [illegible] *um, quos ſuo negotio admiſceant.*

Oenoe charadram. Οἰνόη τὴν χαράδραν. *Heſychius.*

Dici ſolitum in eos, qui ipſi ſibi malum accerſerent.

Malum bene conditum ne moueris. μὴ κινεῖν κακὸν εὖ κείμενον.

In eos qui ſua ſtultitia turbas excitant. [illegible] Nuhn ſoll man nicht auffwecken.

Mouere Camarinam. κινεῖν τὴν Καμαρίναν.

Et ſibiipſi malum accerſere.

Pyrauſtæ interitus. Πυραύστου μόρος.

In eos dicebatur, qui ſibiipſis exitium accerſunt. Ait enim [illegible] *dotus: Pyrauſtam inſectum eſſe, quod lucernas* [illegible] *ſtis alis, concidat pereatq;*

Ipſo cratere. αὐτῷ κρατῆρι γίνεται κακά.

Dictitari ſolitum, de ijs, in quos recedit, quod per inſidias [illegible] *moliebantur.*

Docui te vrinandi artem, & tu me vis demergere. ἐδίδαξά σε κολυμβᾶν, καὶ σὺ βυθίσαι με ζητεῖς.

In eos quadrat, qui bene facta malefactis retaliant.

Fecem bibat, qui vinum bibit.

Qui fructus ſit optimus, eundem boni conſulere debere [illegible] *Ariſtoph. in Pluto.*

Ὅμως δ' ἐπειδὴ καὶ τὸν οἶνον ἠξίους
Πίνειν, συνεκποτέον ἐστὶ καὶ τὴν τρύγα.
At vbi haud grauatus bibere vinum es: fex item
Tibi nunc eadem eſt ebibenda ſcilicet.

Callum ducere.

Prouerbiales metaphoræ ſunt: Callum ducere, & [illegible] *quidem ad animum torqueantur.*

Dies adimit ægritudinem. *Terent. in Heaut.*

Quod audio vulgo dici: Diem adimere ægritudinem hominibus. Es ſoll jhm mittler zeit wol ergehen.

Malorum aſſuetudo. *Homerus.*

Qui malis aſſueuerit, ac permulta tulerit, commodius ferct [illegible] *liud, ſi quod inciderit infortunium. Ad id commode exprimendum vſurpabimus illud Homericum, ſub perſona Vlyßis.*

Ἤδη γὰρ μάλα πολλ' ἔπαθον, καὶ πολλὰ μόγησα,
Κύμασι καὶ πολέμῳ· μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω.

Id eſt,

Iam tuli & ante mali multum, multumq; laborum,
Fluctibus & bellis: age & hoc acceſſerit illis.

Neque enim ignari ſumus.

Vbi quis ad tolerantiam præſentium incommodorum, [illegible] *ſeſe præteritorum malorum recordatione, non infeſtiuiter* [illegible] *illud ex Odyſſ. υ.*

Τέτλαθι δὴ κραδίη, καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

…lares animæ & quandam grauiora tuliſti.
Æmulans Virgilius inquit :
O paſſi grauiora! dabit Deus his quoque finem.
Durate, & vosmet rebus ſeruate ſecundis.
Nota res mala, optima. *Plautus.*
Dictum eſt ſub perſona ſenis ſuadere conantis, ne vxorem, tamet- ſi malam, repudiaret, aliam ducturus: propterea quod plerumque fit, vt qui commutat primum, pro malo peius accipiat, tum ignotum incognitum, ex ſueto pro familiari.
Scarabeo citius perſuaſeris. θᾶσσον ὁ κάνθαρος ἂν μεταπείθειν.
De iis qui malis aſſueuerunt, a quibus reuocari non poſſunt, eo quod aſſuetis videantur optima.
Ignem igni ne addas. μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ.
Ne incendium incendio addas Plato libro de legibus. Vetat ne pueri ad annum vſque vigeſimum vinum bibant. Nam ſi vini calor accedat ad feruorem ætatis, ignem igni ſuggerere videantur.
Igni non extinguitur igni. πυρὶ οὐ σβέννυται πῦρ.
Malum malo non tollitur: ira non ſedatur iracundia : ſed feroci- tas ſedatur lenitate : malum patientia tollitur : iniuria beneficio vincitur.
Duobus malis reſiſtere difficilimum.
Ἤδη ὁμοῦ πόλεμός τε δαμᾷ καὶ λοιμὸς Ἀχαιούς.
Id eſt,
Iam pariter ſubigit bellumque & morbus Achiuos.
Vtemur quando dicemus eundem hominem duobus aut plurimis premi malis. Eſt apud Homer. Iliad. α.
Oleum camino addere.
Addere fomentum & velut alimoniam ſuppeditate. Hieronym. ad Furiam.
Vinum & adoleſcentia duplex eſt incendium voluptatis. Quod oleum flammæ adiicimus, Germani dicunt : Du macheſt auß vbel ärger.
Oleo incendium reſtinguere. ἐλαίῳ πῦρ σβεννύειν.
Dici ſolitum, vbi quis admouet remedia, quæ malum magis ac magis exacerbent.
Malum malo medicari. τὸ κακὸν κακῷ θεραπεύειν.
Eſt malum aliud alio malo tollere. Sophocl. Man muß böſes mit böſem vertreiben.
Morbum morbo addere.
Eſt conduplicare malum. Euripid.

Μὴ νοσοῦντί μοι νόσον.
Προσθῇς, ἅλις γὰρ συμφορᾷ βαρύνομαι.
Ne tu mihi morbo laboranti, alterum.
Appone morbum, nam ſat hoc premor malo.

Lutum luto purgare. πηλῷ πηλὸν καθαίρεσθαι.
Dicitur, vbi res ſordida ſordibus tollitur, hoc eſt, quum ſordes non tolluntur, ſed mutantur. Vnſlätig mit wüſtem ſchön machen.
Proceſſo exoculatus eſt. τυφλοῦ ἐξωμμάτωται.
Cum videmur corrigere quod dictum eſt, ſed altero verbo, quod ſtultitiam pelleat vel magis etiam lædat, veluti ſi quis dicat : Non fu- rauit eſt ſed violauit. Ariſtoph.
Poſt Marathonem pugna μετὰ τὴν μαραθῶνα μάχη.
De quo poſt calamitatem in aliam nouam rurſus incidit.
Litem ſerit, lis litem. ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύει.
Meritò lis ſeritur de lite viciſſim. Reſecanda iniuria eſt, non re- doranda. Phocylid.
De fumo ad flammam tendere.
De eo qui ſe a rebus dubiis in præſens exitium coniicit.
Litem pantlis, noxa item noxam parit. δίκη δίκην ἔτικτε, καὶ βλάβη βλάβην.
Accommodum eſt, in rixoſos & litium auidos.
Fallacia alia aliam trudit. *Terent.*
Sumptum a conſuetudine conantium fallere, ac dolos dolis con- tinuare, ne deprehendantur.
Fumum fugiens, in ignem incidi. καπνὸν γε φεύγων, εἰς τὸ πῦρ πέ- πτωκα. *Lucian.*

Dum vito fumum, flammam in ipſam decidi. Horat.
In vitium ducit culpæ fuga ſi caret arte.
Euitata Charybdi, in Scyllam incidi. τὴν Χάρυβδιν ἐκφυγὼν, τῇ Σκύλλῃ περιέπεσον.
Dum vito grauius malum, in alterum diuerſum incidi.
Ne cinerem vitans, in prunas incidans. μὴ τέφραν φεύγων, εἰς ἀν- θρακιὰν πέσῃς.

Id eſt: Ne cinerem fugiens in carbonariam incidas.
Cucurrit quiſpiam, ne pluuia madeſceret, & in foueam præfoca- tus eſt.
Vbi quis leuius malum incautius fugiens, in maximum incurrit.
Nunc bene nauigaui, quum naufragium feci. νῦν εὖ πεπλόηκα, ὅτε ναυάγηκα.
Quoties id, quod videtur incommodum, fortuna præter ſpem ver- tit in bonum.
Laqueus auxiliari videtur. ἀμύνει ὡς ἔοικεν ἡ ἀγχόνη.
Vtilitari conſueuit, quoties incommodum alicui verteretur in bonum.

¶ Exempla Profana.

Lydos improbitatis primas retuliſſe, adnotatum à Græcis eſt, Ægyptiis gradu ſecundo conſtitutis, Caribus autem tertio.

Λυδοὶ πονηροὶ, δεύτεροι δ' Αἰγύπτιοι,
Τρίτοι δὲ πάντων Κᾶρες ἐξωλέστατοι.
Lydi improbi, poſt hos ſecundi Ægyptii,
Tertii Cares perdidiſſimi omnium. Eraſm.

Athenienſes aut optimi euadunt, aut peſſimi : ſicuti eorundem terra & mel ſaluberrimum, & cicutam producit exitioſiſſimam. *Plutarch. in Dione.*

Leriorum populus ob inſignem morum improbitatem in prouerbium abiit, *authore Strabone lib. Geograph.* 10.

Apud Athenæum Antiphanes, cum ἰχθυοπώλας feciſſet omnium ſceleratiſſimos : tamen excepit menſarios, his quoque nocentiores. *Diog. Eraſ. in Adag.*

Plutarch. in vita Alcibiadis. Thucydides Peloponneſiaci belli lib. 8. Ariſtophanes in Equitibus oſtendunt, Hyperbolum fuiſſe hominem modis omnibus improbiſſimum, nec vlla re clarum aut potentem, niſi vitio linguæ. *idem.*

¶ Hieroglyphicum.

Coturnix auis in Solis, vbi libenter habitat, locis. ſi quem limpidulæ aquæ fontem adinuenerit, ſimul ac biberit, aquam reliquam roſtro pedibusque corrumpere, lutoſamque reddere, puluere etiam in eam ingeſto, nititur : ne cuipiam alteri animali ad potum appetatur. Quæ quidem maligna, improba, inuidiaque *Coturnicis* natura Ægyptiis argumentum dedit, vt malignum hominem per eius hieroglyphicum notarent. *Pier. Val. lib. 24. pag. 228. F.*

¶ Fabula.

Canis & Ouis.

Poſtulabat in iudicio canis ouem debiti, quod repeteret mutuũ modiorum trium frumenti : teſtimonium dicebant lupus, miluus, accipiter. Victa ouis, & condemnata, ſola enim erat, & planum fecerat teſtibus, deberi ſibi frumentum canis, quamuis non deberet coacta iudicatum ſoluere, ante tempus tonſuræ vendidiſſe lanas dicitur, quarum pretio frumentum mercaretur, & cani ſatisfaceret.

Fabula docet, à malitia potentiorum nullius innocentiam tutam eſſe.

Vide tit. Impietas.

Mandatum.

¶ Loci Biblci.

MAndatum magnum ſeu primum quod, *Matth.* 22. 37. 38. *Marc.* 12. 29. 30. Mandatum nouum, *Ioan.* 13. 34. 1. *Ioan.* 2. 8. Mandatum vetus, *v.* 7. 2. *Ioan.* v. 5. Mandatum carnale, pro externis ceremoniis, *Hebr.* 7. 16. Mandata Legis, *Exod.* 20. 1. *&c. Deuter.* 5. 6. *Matth.* 19. 18. *Marc.* 19. 10. *Luc.* 16. 18. obſeruanda ſunt, *Exod.* 24. 3. *Deut.* 6. 1. & 8. 1. & 11. 1. 1. *Sam.* 15. 22. *Matth.* 19. 17. *Luc.* 10. 28. 1. *Cor.* 17. 19. 1. *Ioan.* 2. 4. & 3. 23. & 5. 3. Mandata Dei citra eius gratiam præſtari non poſſunt, *Ezech.* 36. 27. Mandata Dei ob traditiones humanas transgredi non licet, *Matth.* 15. 3. Mandatum Dei irritum feciſſe dicuntur impii, v. 6. quod ad ipſorum conatus attinet. Nam quod ad rem ipſam ſpectat, inuito Satana, & ipſius organis fruſtra laborantibus, ſtant Dei præcepta. Mandata ſeruat, qui diligit, *Ioan.* 14. 15. 23. Mandata ſeruantibus benedictio, *Act.* 4. 19. *Tit.* 1. 14.

¶ Sententiae Patrum.

Si quid vel addas, vel detrahas, præuaricatio videtur eſſe quædam mandati. Simplex enim & pura mandati forma tenenda eſt, vel teſtimonii ſeries intimanda. Nihil igitur, quod bonum videtur addendum eſt. *Aug. in lib. de Paral.*

Si quis vnum mandatum cuſtodiat, & aliud præuaricatur, nihil ei prodeſt. *ibid.*

Tu qui veram requiem, quæ poſt hanc vitam Chriſtianis promittitur, quæris etiam hic eam inter amariſſimas vitæ huius moleſtias, ſuauem iucundamque guſtabis: ſi eius, qui eam promiſit, præcepta dilexeris. *Auguſt.*

Non eſt amicus recti, quando ſi fieri poſſet, mallet id, quod rectum eſt, non iuberi. *ſuper Pſal.* 66.

Non ideo putes aliqua contemnenda eſſe mandata, quia leuiora ſunt : tam enim maxima illa, quam minima imperata ſunt, & contemptus cuiuscunque præcepti præcipientis iniuria eſt. In quovis propoſito, in quovis gradu, æquale peccatum eſt, vel prohibita admittere, vel iuſſa non facere. *Hier. in epiſt.*

Iuſſa ſine culpa non negliguntur, & ſine crimine non contemnuntur. *Bern. de præcept. & diſp.*